

MILJÖ- OCH KLIMATPOLITISKT PROGRAM

MILJÖ- OCH KLIMATPOLITISKT PROGRAM

Fastslaget vid förbundsstämma 8–10 april 2022
Reviderat vid förbundsstämma 21–23 april 2023
Reviderat vid förbundsstämma 16–18 augusti 2024

Innehåll.....	1
Miljö- och klimatpolitikens grunder.....	1
Klimat	2
Energi.....	4
Internationell klimat- och miljöpolitik.....	6
Naturresurser och basindustri	8
Människans närmiljö.....	11

Miljö- och klimatpolitikens grunder

Liberalismen är en grön ideologi som värnar människors frihet. De negativa rättigheterna som innebär att en persons frihet slutar där den andres inskränks, innebär också rätten till en ren miljö och ett stabilt klimat. En av de största politiska utmaningarna är att minska klimatförändringarna och skapa incitament för att skydda och bevara naturen och dess ekologiska system.

Naturen är en tillgång för människan, inte tvärtom. Det rör sig emellertid om otroligt komplexa system och oanade konsekvenser kan drabba människan lång bort i tid eller rum. Därför krävs det att försiktighetsprincipen tillämpas i klimat- och miljöfrågor.

Om människor skadar varandra måste de ta ansvar för detta och ersätta skadan. Det gäller oavsett om man skadat någon direkt eller indirekt. Precis som det är fel att skada någon genom fysiskt våld, är det fel att skada någon genom att förgifta dennes grundvatten. Med hänsyn till kostnader och respekt för människors liv och frihet ska vi gradvis minska skadan från föroreningar i luft, vatten och mark, gynna naturvärden och minska klimatavtrycket. En frihetlig klimat- och miljöpolitik tar sitt ursprung i det illegitima att förbruka andras egendom och skada andra människor. Genom att sätta upp tydliga, internationella konkurrens- och teknikneutrala regler kan både klimatet, miljön och människors rättigheter skyddas. Klimat- och miljöpolitiken måste alltid vara vetenskapligt förankrad och ha sin utgångspunkt i effektivitet och enhetlighet. Politikens roll är att skapa förutsättningar med hjälp av tydliga och långsiktiga regler och incitament, för gröna och klimatsmarta idéer att frodas.

När egendom är tydligt avgränsad och ägd är det lätt att reglera skador på den. Många resurser kan enskilda personer inte göra anspråk på. Luften vi andas, atmosfären som utgör grundförutsättningen för liv, vatten som obehindrat korsar landsgränser och den biologiska mångfalden är exempel på resurser som är svåra att isolera och äga enskilt. Om det inte är möjligt att äga dem enskilt uppstår behovet av regler för att skydda omgivningen från skada.

För att nå en effektiv klimat- och miljöpolitik måste man först identifiera de skador som människor direkt eller indirekt åsamkar varandra och sedan kompensera för dessa. Det innebär att de som släpper ut ett skadligt ämne också måste kompensera för de kostnader som skadan innebär, genom att internalisera externaliteter. För att marknadens mekanismer ska fungera på ett tillfredsställande sätt krävs att kostnader för klimat- och miljöförstöring synliggörs. Ett sätt att göra detta är att förstärka äganderätten där det är möjligt. Ett annat sätt är att sätta pris på kollektiva nyttigheter som miljön och klimatet i form av skatter, utsläppsrätter eller andra konkurrens- och teknikneutrala styrmedel. Så skapar vi en grön ekonomi.

För att kunna övergå till ett hållbart levnadssätt där klimatavtrycket för våra medborgare och företag är avsevärt lägre än idag, utan att kompromissa med rådande levnadsstandard, krävs ny teknik och innovation. Denna nya teknik ska i första hand utvecklas av företag och drivas av ekonomiska incitament, där den

svenska staten och EU kan ha en viktig roll som delfinansiär. Kunskap leder till positiva effekter, och det finns således skäl att främja forskning kring klimat- och miljövänlig teknik som kan leda till minskade växthusgasutsläpp. Sverige har goda institutioner och förutsättningar för att bedriva forskning på klimat- och miljövänlig teknik, och därför också förutsättningar att bli en viktig exportör av sådan teknik.

Centerstudenter anser därför att:

- Klimat- och miljöpolitiken är en liberal rättighetsfråga
- Naturen är en tillgång för människan
- All klimat- och miljöpolitik ska ta sin utgångspunkt i effektiva lösningar som tar hänsyn till individens frihet
- Den som orsakar miljökada ska kompensera för kostnaderna som skadan innebär baserat på den värdering som gjorts på den kollektiva nyttigheten

45

Klimat

Klimatförändringarna är ett av de största hoten mänskligheten står inför. De riskerar att förändra den ekologiska balansen, skapa stora ekonomiska skador och kraftigt försämra förutsättningen för rika och goda liv på jorden. Den viktigaste orsaken är den kraftiga ökningen av växthuseffekten som är en konsekvens av människans utsläpp av koldioxid och andra växthusgaser.

Enligt IPCC måste mänskligheten ner till netto-noll-utsläpp av koldioxidekvivalenter år 2050 för att inte riskera irreversibla skador på miljö, klimat och de mänskliga förutsättningarna för att leva goda liv på denna planet. Sveriges egna tidsmål för koldioxidneutralitet bör harmoniseras med de globala målsättningarna för att maximera nyttan av Sveriges klimatinvesteringar - det viktiga är att mänskligheten samarbetar för att uppnå målet om nollutsläpp. Statens främsta uppgifter för att hantera klimatfrågan är att möjliggöra tillgång till ren, billig och pålitlig energi, skapa välfungerande marknader och incitament som minskar utsläpp av växthusgaser samt investera i forskning och utveckling som ej ännu är marknadsmässigt lönsam.

För att minska de globala utsläppen krävs en politik med effektiva ekonomiska styrmedel. Koldioxidskatt och utsläppshandel är användbara styrmedel för att minska klimatutsläppen på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. På så sätt kan klimatet skyddas utan att det går ut över jobb och tillväxt. Subventioner för växthusgasutsläpp är oacceptabla sett till klimatfrågans akuta karaktär och bör avskaffas.

Beskattning av miljöförstöring ska vara så teknikneutral som möjligt och baseras på storleken av miljöpåverkan. Ett tydligt exempel är förslaget på en flygskatt på flygstolar, oberoende av flygplansmodell. Konsekvensen blir då att individer inte beskattas för de utsläpp och i slutändan den miljöförstöring de ger upphov till; utan för hur många stolar ett flygplan har. Det skapar incitament som slår snett och motverkar flygandet i sig snarare än de utsläpp samhället vill minska.

Samtidigt som vi i Sverige höjer skatter och avgifter på föroreningar eller konsumtion av varor och tjänster som ger upphov till utsläpp, måste vi ha i åtanke att sådana åtgärder kan driva produktion från Sverige till mindre energieffektiva konkurrerande industrier, och således ge upphov till en nettoökning av utsläppen.

70 Därför behövs internationellt samarbete för att skapa teknikneutral prissättning på utsläpp och enhetliga internationella normer.

De globala utsläppen måste minska snabbare. De mest effektiva åtgärderna för detta är antingen koldioxidskatt eller utsläppshandel. På senare tid har allt fler länder och regioner infört någon form av prissättningsmekanism för utsläpp av koldioxidekvivalenter. Dessa prissättningsystem bör utvidgas till fler

75 länder och kopplas ihop genom bilaterala eller multilaterala avtal.

Idag finns ett europeiskt utsläppshandelssystem, ETS, där Sverige ingår. Centerstudenter anser att antalet utsläppsrätter inom ETS behöver reduceras snabbare och därigenom minska utsläppen snabbare samt förbjuda gratis tilldelning av utsläppsrätter då denna praktik underminerar systemet och tillåter medlemsstaterna att favorisera enskilda företag såväl som fortsatta utsläpp. Centerstudenter anser också att

80 samtliga sektorer bör ingå i ETS och att infasningen av nya sektorer bör gå snabbare. Även reglerna för nationell implementering av ETS bör bli mer stringenta då det idag finns för mycket utrymme för medlemsstaterna att skapa undantag.

Utöver att Sverige ingår i ETS finns ett eget skattesystem för koldioxid som täcker andra utsläppsområden, exempelvis utsläpp från bilar. Sveriges deltagande i ETS kombinerat med vår egen koldioxidskatt gör att

85 nästan alla koldioxidutsläpp täcks av något av systemen. Det finns emellertid sektorer som befinner sig i gränslandet mellan båda, och ett enhetligt system vore därför att föredra. Vidare måste de undantag som finns i det svenska skattesystemet avskaffas och skatten bör baseras på koldioxidekvivalenter i stället för enbart koldioxid. Därtill bör det inom EU införas en miniminivå för koldioxidskatt.

Att ta bort ett ton koldioxid är lika klimatpositivt som att stoppa ett från att släppas ut. Även om

90 koldioxidinsamling troligtvis inte kommer vara vårt främsta verktyg i kampen mot klimatförändringarna så är det ett bra alternativ för att klimatkompensera för de sektorer som inte kommer hinna ställa om i tid. I ett perfekt system skulle ersättningen för att fånga ett ton koldioxid vara samma som kostnaden för att släppa ut ett ton, men då befintliga lagringsmetoder inte är felfria och flera tekniker idag lider av läckage av insamlad koldioxid blir den reella ersättningen lägre. Centerstudenter anser att det bör implementeras en

95 ersättningsmodell för inlagring av koldioxid. En marknad för koldioxidlagring kräver tydliga politiska regler så att vi undviker politisk favorisering av vissa tekniker. När ersättning möjliggörs skapas incitament för forskning på teknik för koldioxidlagring och förutsättningar för affärsmodeller som bygger på negativa utsläpp. För att magnifiera effekterna vore det positivt om ett sådant system etableras på europeisk nivå, som ett slags omvänd ETS med negativa utsläppsrätter. Systemet kan då med fördel betalas via intäkterna

100 från den nuvarande utsläppshandeln.

Centerstudenter anser därför att:

- Mänskligheten måste ner till netto noll utsläpp av koldioxidekvivalenter år 2050
- Enhetlig prissättning av koldioxidekvivalenter är den primära åtgärden i en effektiv klimatpolitik
- Alla subventioner av växthusgasutsläpp bör avskaffas
- 105 • Prissättningssystem för utsläpp bör utvidgas till fler länder och kopplas ihop genom bilaterala eller multilaterala avtal
- Antalet utsläppsrätter måste minska snabbare och undantagen från koldioxidskatten måste avskaffas
- Den svenska skatten på koldioxid bör baseras på koldioxidekvivalenter
- 110 • Det bör införas en ersättningsmodell för koldioxidlagring
- En miniminivå för koldioxidskatt inom EU bör införas

Energi

Leveranssäker och stabil elförsörjning är viktiga förutsättningar för den svenska industrin och ekonomin. När elnätet och elförsörjningen planeras krävs perspektiv på både lång och kort sikt. På lång sikt måste vi säkra ett fossilfritt, hållbart och leveranssäkert elnät. Det är av yttersta vikt att användning av fossil energi fasas ut så snabbt som möjligt för att minska vår påverkan på den globala uppvärmningen och nå nettonollutsläpp. Förutom att leveranssäker och stabil elförsörjning är viktiga förutsättningar för den svenska industrin och ekonomin är det också viktigt för klimatomställningen. Sett till den elektrifiering av samhället som nu utvecklas och påskyndas behöver Sveriges elproduktion också öka, både för Sveriges omställning och för att samma utveckling ska vara möjlig i hela EU.

Då transportsektorn idag är beroende av fossila bränslen krävs en omställning av fordonsflottan mot eldrift och andra fossilfria bränslen som exempelvis vätgas för att minska utsläppen av växthusgaser. För en effektiv omställning krävs att redan befintliga som såväl framtida tekniker utvecklas vilket måste inkludera både personbilar och lastbilar, samt flyg och fraktfartyg. I ett svenskt perspektiv kan biobränslen ersätta delar av de fossila bränslena under en övergångsperiod, tills teknik och forskning möjliggjort en fullständig omställning till bränslen med lägre utsläpp. För att påskynda omställningen från fossilt till fossilfritt krävs översyn av regleringar och utvecklade marknadsincitament.

Det svenska elnätet behöver stärkas för att möjliggöra en ökad överföringskapacitet från stora energiproducenter i norr till stora energiförbrukare i söder. Genom att förbättra och bygga ut elnätet och dess infrastruktur underlättas export av fossilfri energi till övriga Europa såväl som Sverige i stort. Detta måste dock kombineras med vidare utbyggnad av elproduktion i södra Sverige och det kommunala vetot

gällande energiproduktionsutbyggnad bör begränsas så att det inte förhindrar den omställning som kommer att krävas för att nå netto noll.

135 Den ledande principen i energiomställningen bör vara fossilfrihet snarare än förnyelsebart för att inte hota energiförsörjningen för en alltmer energiberoende industri. Kärnkraften har här en viktig roll som fossilfri basproducent. Vidare är det viktigt att inga energikällor särbehandlas, utan principen om teknikneutralitet bör råda för att inte skapa skeva incitament som snedvrider marknaden. Kärnkraftens särbehandling, till exempel att det inte får byggas fler än 10 reaktorer på fler än de tre befintliga platserna och att det inte är
140 lagligt att bryta uran i Sverige, bör tas bort. För en fungerande energimarknad behöver också marknaden för systemtjänster blir mer rättvis. Detta genom att se till att de energislag som ökar instabiliteten i elnätet även är de som står för kostnaderna att återstabilisera det och där energislag som bidrar till stabilitet i nätfrekvensen kompenseras för detsamma.

Centerstudenter förespråkar en fri marknad med minimal statlig inblandning och ser inget behov av
145 subventioner eller andra marknadsrubbande åtgärder på energimarknaden utöver beskattningen av koldioxidekvivalenter. Idag finns olika typer av statlig inblandning som skapar snedvridande incitament, där ett exempel är energiskatten. Därför anser vi att energiskatten bör sänkas till lägsta möjliga nivå. Energieffektivisering är inte i sig ett klimatmål, eftersom det inte är energianvändningen i sig som är problemet. Främsta garanten för ett långsiktigt, stabilt och hållbart energisystem är att låta hållbara
150 energikällor konkurrera ut fossila energikällor som beskattas baserat på deras negativa klimatpåverkan.

För att inte näringslivet eller samhället i stort ska drabbas av negativa konsekvenser på grund av osäkerhet i energiförsörjningen bör energipolitiken eftersträva långsiktighet där tydliga spelregler för energisektorn läggs fram. Detta bör ske med enhetliga skatter och inte detaljregleringar eller punktskatter likt den historiska effektskatten placerad på kärnkraft eller avfallsförbrännings-skatten. I en alltmer elektrifierad ekonomi kan
155 energieffektiviseringar komma att ske naturligt, till följd av högre pris och ökad efterfrågan.

Idag är ett av de största hindren för mer förutsägbara tillståndprocesser avseende energi-produktion regeln om kommunal tillstyrkan för vindkraftsanläggningar. Bestämmelsen ger tillståndsprövningen för vindkraftsanläggningar en särställning i jämförelse med tillstånds-prövningen av annan jämförbar miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken. Normalt krävs inte tillstyrkan från kommunen för att tillstånd ska kunna ges
160 till miljöfarlig verksamhet. Vindkraft bör prövas på samma sätt som jämförbar verksamhet enligt miljöbalken, och därför bör bestämmelsen om kommunal tillstyrkan för vindkraft tas bort.

Centerstudenter anser därför att:

- All energiproduktion ska vara fossilfri
 - Långsiktiga politiska ramar behövs i energisektorn
 - Energiskatten bör sänkas till den lägsta möjliga nivån
- 165

- Biobränslen bör ses som en övergångsprodukt, som kan bidra till en snabbare omställning från fossila drivmedel men bör med tid fasas ut till förmån för andra fordonsbränslen.
- Infrastrukturen för elnätet bör byggas ut
- Kravet på kommunal tillstyrkan för vindkraft bör avskaffas
- Kärnkraft bör behandlas på samma sätt som övrig fossilfri elproduktion
- Subventioner av alla energislag bör fasas ut
- Energiproducenter som genererar externaliteter för energisystemet i form av svängmassa kompenseras ekonomiskt för detta

170

175 Internationell klimat- och miljöpolitik

Kollektiva nyttigheter som klimat och miljö behöver behandlas på internationell basis. Centerstudenter anser att Sverige bör ta en mer aktiv roll internationellt för att påskynda klimat-omställningen. Likaså har Sverige förutsättning att vara drivande för miljöhänsyn och anpassning.

180

Prissättningsmekanismer för att importerade varor ska beskattas beroende på hur många koldioxidekvivalenter de släppt ut när det producerats, är ett viktigt verktyg fram tills dess att samtliga länder eller regioner har egna system för prissättning av utsläpp. Dels är det ett sätt att hindra industrier med stora utsläpp att flytta från områden med mekanismer som gör det dyrare att släppa ut växthusgaser, dels innebär det klimatpåtryckningar på industrier utanför områden med sådana mekanismer. Det finns dock nackdelar med detta upplägg. Det är viktigt att dessa prissättningsmekanismer utformas på ett sätt som gynnar klimatnytta, inte protektionism.

185

Ett viktigt område för internationell klimat- och miljöpolitisk samverkan är haven. Haven i sig och de organismer som lever i dem är naturliga kolsänkor som är beroende av att de marina ekosystemen hålls intakta. Att motverka temperaturhöjning, försurning eller annan avsevärd störning på ekosystemen är därför viktigt, både för miljön och klimatet. Områdets politiska utmaning härrör i dess internationella karaktär. För att minska de aktiviteter som stör haven och indirekt klimatet krävs utökat internationellt samarbete, exempelvis genom avtal eller mellanstatliga organisationer, detta för att minimera risken att de destruktiva aktiviteterna förflyttar sig snarare än minskar.

190

Runt om i världen hotas fiskbestånd av ohållbart fiske där för stora mängder fisk tas upp. De marina ekosystemen hamnar i obalans och fiskbeståndens livskraftighet och reproduktionstakt försämras allvarligt. Därför måste miljöer där fisken reproducerar sig värnas, exempelvis med fiskeförbuds zoner, vilket skulle leda till att ekosystemen bevaras och fiskbeståndens livskraftighet bibehålls. Detta kommer samtidigt gynna fiskare och ge dem en mer långsiktig säker inkomst. Bottentrålning utsätter därtill ekosystemen för onödiga påfrestningar och kan förstöra botten samtidigt som de fångar upp fisk snabbare än den hinner reproducera

195

sig. Dessutom fångas oavsiktlig fångst som sedan förslösas vilket gör ytterligare skada på de ekosystemen.
200 Centerstudenter ställer sig bakom ett internationellt förbud på bottentrålning. Vi ställer oss också negativa till fiskesubventioner.

Östersjöns och likaså övriga världens fiskbestånd hotas ständigt av miljöfarliga utsläpp, plaster och övergödning vilket förorenar våra hav. Lastfartygs bottenfärg innehåller bland annat biocider vilket påverkar vattenmiljöer, och användningen av detta bör regleras hårdare. Kemikalier och andra föroreningar som
205 läcker ut i haven drabbar både djurlivet och oss människor negativt. Detta är mycket allvarligt. Genom att vissa miljögifter lagras i marina djurs vävnad sprider det sig till toppen av näringskedjan och leder till att människan i förlängningen skadas genom konsumtion.

Precis som det finns ekosystem i haven som har behov av att skyddas, finns det flertalet olika ekosystem på land som också kräver åtgärder. Ett exempel är tropiska regnskogar, som idag är hotade på grund av
210 uthuggning. Dessa är dock inte de enda miljöer vars förstörelse hade genererat irreversibla förluster för såväl mänsklighet som de ekosystem dessa upprätthåller. Störda ekosystem och minskad biologisk mångfald utgör en risk för såväl naturens som människans resiliens, och kan generera oanade konsekvenser. Negativ påverkan på ekosystem kan dessutom resultera i negativa klimateffekter, genom utsläpp av växthusgaser. Många av de hotade ekosystem som är av internationell vikt, så som havens och regnskogarnas, är dessutom
215 av stor vikt för naturfolk och andra samhällen som lever i nära anknytning till dessa ekosystem. Hotade biotoper och ekosystem bör därför skyddas med hjälp av effektiva styrmedel på såväl internationell som nationell nivå.

Att inkludera utvecklingsländer i klimatomställningen är väsentligt. Tillväxt och välbefinnande är något som varken kan eller bör nekas dem och att gå via det fossila innebär enbart en omväg. Så kallad leapfrogging,
220 att utvecklingsländer "hoppas över" det fossila, kräver dock kapital. Försök att tillmötesgå behovet har gjorts genom exempelvis Parisavtalets Green Climate Fund, GCF. Detta ser Centerstudenter positivt på eftersom finansiering av projekt delvis kringgår de problem som ofta uppkommer med bistånd, vilket ökar när det finns en önskan om att öronmärka pengarna för klimatets gynnning. Projekt som utbildar möjliggör fortsatt lokalt hållbarhetsarbete och ger upphov till andra positiva synergieffekter och bör därför prioriteras över
225 punktsatsningar. Finansiering av projekt är en viktig del, men för att möjliggöra fortsatt utveckling, tillväxt och självständigt klimatarbete krävs utökad handel och integrering av marknaden.

Jordens omloppsbanan kräver internationellt samarbete för att kunna brukas på ett hållbart sätt. Rymden utgör en avgörande del av infrastrukturen för många verksamheter på planetens yta: GPS, internet, telefoni, väder- och klimatbevakning är beroende av låga omloppsbanor ovanför jorden (LEO). På grund av
230 betydelsen av LEO har mänsklig aktivitet i rymden - och därmed rymdskrot - naturligt koncentrerats där. När rymdskrot ansamlas riskerar det att förstöra viktiga satelliter genom att de kolliderar. Det finns inget enkelt sätt att avlägsna rymdskrot när det väl kommit på plats och även små föremål kan orsaka förödande skada vid eventuella kollisioner. Centerstudenter anser därför att stater och privata aktörer måste iakttä ett

235 komplett livscykelperspektiv när satelliter skickas upp till jordens omloppsbana. Alla föremål som skickas upp i omloppsbana ska på sikt kunna avvecklas på ett hållbart sätt, vilket framför allt bör ske via kontrollerad nedtagning av satelliten. Detta innebär att satelliter som placeras i omloppsbana utrustas med en motor som vid slutet av satellitens livstid för ner denna mot jorden. Vårdslösa handlingar som skapar onödigt rymdskrot är oacceptabla och bör fördömas.

Centerstudenter anser därför att:

- 240 • Mekanismer för att beskattning av import kan vara ett instrument för att tillse en enhetlig beskattning av utsläpp tills dess att andra länder eller regioner integrerat sina prissättningsmekanismer med varandra
- Sverige bör stärka det internationella samarbetet för renare hav
- Internationellt samarbete för ett renare Östersjön bör intensifieras
- 245 • Mer träffsäkra incitament för hållbart fiske där marint liv skyddas och får chans att reproducera sig bör införas
- Bottentrålning bör förbjudas
- Alla fiskesubventioner bör avskaffas
- Landbaserade ekosystem med av särskild vikt för miljö och klimat bör bevaras, för att inte påverka relaterade ekosystem och samhällets resiliens. Frihandelsavtal och direkt finansiering av projekt bör premieras före bistånd
- 250 • För att nå maximal klimatnytta bör utbildningsinsatser och främjande av marknadsutveckling prioriteras framför direkta punktinsatser
- Alla föremål som skickas upp i omloppsbana nära jorden ska på sikt kunna avvecklas på ett hållbart
- 255 sätt

Naturresurser och basindustri

Naturen är värdefull på många sätt. Dels tillhandahåller naturen oss med resurser, dels möjlighet till rekreation och återhämtning. Genom att förvalta och bruka naturen på ett hållbart sätt kan vi bruka resurser
260 över tid utan att utarma tillgången, såväl när det gäller skogsbruk, jordbruk som andra resurser. Snabba klimatförändringar och oansvariga ingrepp i miljön påverkar ekosystemens balans och innebär i förlängningen en negativ förändring av den biologiska mångfalden. Olika ekosystem är olika känsliga för påverkan. Statliga skydd för natur och ekosystem ska därför optimeras genom att vara träffsäkra för att uppnå miljöresultat med minimala kostnader och frihetsinskränkningar. Generellt för naturresurshantering,
265 om de så gäller lantbruk, skogs-, eller gruvnäring, bör frihet under ansvar gälla som grundprincip.

Idag är det konstaterat att en snabb klimatomställning kräver att vi blir bättre på att nyttja våra naturresurser på ett effektivt sätt. Svensk gruvnäring avgörande för den klimatomställning som är nödvändig för att ställa om till fossilfritt. Trots detta är det idag mycket svårt att få utökade eller nya tillstånd för aktörer inom gruvnäringen. Ett stort hinder är den nuvarande regleringen i miljöbalken. Syftet med miljöbalken är bra, men idag motverkar regelverket projekt, innovationer och investeringar som är nödvändiga för klimatomställningen. Den bör därför revideras för att exempelvis möjliggöra utbyggnaden av en konkurrenskraftig gruvindustri. Svensk gruvindustri ska ha hög klass, men att tillståndprocesser är orimligt långa, att fokus läggs på formalia och att kraven är så pass höga leder till att brytning förpassas utomlands. Det är inte hållbart. Metaller och mineraler behövs för utbyggnad av förnybar energi och energilagring. Att Sverige ökar sitt utbud av dessa på ett miljömässigt säkert och hållbart sätt kan göra gott för klimatet. Det är även positivt om en mindre marknadsandel tillfaller gruvor med låg social och ekologisk hållbarhet där exempelvis barnarbete förekommer eller lokala grundvatten utarmas. För att detta ska kunna uppnås måste Sveriges gruvindustri bli större och mer konkurrenskraftig. En viktig förändring som skulle snabba på processen är att låta mark- och miljödomstolen, i stället för berörda myndigheter, avgöra när ansökan är fullständig. Detta för att den så kallade kompletteringsrundan tenderar att förlänga processen. Därtill bör företag kunna betala en sanktionsavgift i stället för att få hela ansökan avslagen vid mindre fel. Miljöperspektivet är oerhört viktigt, men klimatet får inte förbises. Vi menar att miljöbalken måste revideras för att ta hänsyn till båda.

De gröna näringarna i Sverige spelar en viktig roll för klimatet. Det svenska skogsbrukets utveckling har resulterat i en ökad mängd skog, såväl areal- som volymmässigt, som binder in långt mycket mer koldioxid än tidigare vilket minskar den negativa effekten av våra globala utsläpp. Skogsbruket bidrar också med hållbara material inom andra sektorer, vilket innebär att mindre hållbara material kan substitueras. För att värna skogsbrukets viktiga roll måste privata skogsägare och -företag ges rimliga förutsättningar.

För att klara klimatomställningen bör det svenska skogsbruket fortsatt värnas och försvaras i en internationell kontext. På lång sikt bör det kommersiella skogsbruket utökas för att maximera dess kolinbindning. På kort sikt bör internationella certifieringssystem utvecklas, där markägare gynnas av att exempelvis gallra med lägre intensitet till förmån för ökad kolbindning.

Likt skogsbruket resulterar även jordbruket i värdefulla klimat- och miljövinster. Genom sin verksamhet bidrar jordbruket med hållbart producerade matvaror, till exempel genom sparsam användning av antibiotika och utvecklade metoder för mindre utsläpp. Jordbruk håller också landskapen öppna och främjar biologisk mångfald. Jordbruket har också möjlighet att generera klimatvinster genom kolinbindning och insamling av metan.

Liksom andra branscher måste även jordbruket arbeta aktivt för att minska sin klimatpåverkan. Organogen jordbruksmark, det vill säga våtmarker som torrlagts för att skapa åker- eller betesmark, orsakar en tredjedel av det svenska jordbrukets utsläpp av växthusgaser trots att den utgör en liten andel av den totala

jordbruksarealen. För närvarande är återvätning, det vill säga att återställa dessa till våtmarker, den metod som minskar utsläppen mest. Återvätning är däremot inte lönsamt för markägaren, därför bör ekonomisk kompensation utgå till denne för att minska jordbrukets utsläpp. Vidare ser Centerstudenter positivt på jordbrukets diversifiering, eftersom det stärker sektorns motståndskraft och bidrar till den biologiska mångfalden i produktionslandskapet. Alternativa jordbruksmetoder, så som regenerativt jordbruk och andra typer av kolbindande brukandemetoder, har dessutom positiv effekt på miljö, klimat och markhälsa. Genom att leda utvecklingen av hållbart, ansvarstagande jordbruk kan andra länder följa efter och på så sätt kan Sverige spela en viktig roll mot en utveckling av klimat- och miljövänligare matproduktion.

De gröna näringarna bidrar med stora klimat- och miljömässiga värden, liksom stora ekonomiska sådana. Företag och privatpersoner måste känna sig trygga med att investera såväl tid som resurser i dem. Alla inskränkningar som behöver göras i det privata skogs- och jordbruket, exempelvis på grund av naturskydd, bör innebära en fullgod ersättning till markägaren. Lagar, föreskrifter och andra rättsstatliga förordningar bör även utformas med ett långsiktigt perspektiv som ger stabilitet i dessa näringar. En stärkt och förutsägbar äganderätt är en viktig förutsättning för att våra naturresurser ska hanteras på ett hållbart sätt över tid.

Genredigering är ett verktyg som kan användas för att öka avkastning, minska bristsjukdomar och öka resistens mot skadedjur exempelvis på grödor, och därmed hjälpa människan att bruka jord och hav hållbart. Det är också mer platseffektivt då man får en större avkastning och får möjligheten att öka resiliensen hos grödor så att de kan klara köld, hetta och ökade salthalter bättre, en vinst sett ur ett klimatperspektiv. Genredigering ger vidare möjlighet till ökad matproduktion till en stadigt ökande befolkning. Genredigering kan särskilt gynna områden av fattigdom då det kan bidra till säkrare skördar. För att kunna dra nytta av dessa fördelar krävs lättnader av restriktioner gällande forskningen. Centerstudenter anser att innovativa lösningar för matproduktionens utmaningar bör uppmuntras.

Idag kan utbyggnaden av vindkraftverk stoppas om vissa fåglar upptäcks i närområdet. Det är givetvis viktigt att bevara och skydda djurarter, men skydd ska stå i proportion till nyttan. Samhällsviktig verksamhet bör inte stoppas för att en fågel upptäcks i området. Särskilt då det står för en mycket liten andel av de onaturliga dödsfallen. För att skydda fågelarter och samtidigt möjliggöra för mer förnybar el bör vi därför gå från individskydd till artskydd för fåglar.

Centerstudenter anser därför att:

- Frihet under ansvar ska gälla som grundprincip för naturresurshantering, om de så gäller lantbruk-, skogs-, eller gruvnäring.
- Äganderätten bör värnas.
- Naturskydd ska vara träffsäkert utformade och inte inskränka på människans frihet
- Skyddsgraden av natur- och/eller ekosystem ska korrelera med naturvärdet
- Miljöbalken bör revideras för att möta den nödvändiga klimatomställningen

- 335
- Företag som arbetar med naturresurshantering bör ges rimliga förutsättningar för att bedriva sin verksamhet långsiktigt
 - Arbetet mot antibiotikaresistens bör intensifieras
 - Markägare bör kompenseras för återställning av våtmarker
 - Alla jordbrukssubventioner bör avskaffas och att befintliga jordbrukssubventioner fram till dess
- 340
- Full ersättning alltid bör utgå till markägare vid intrång i äganderätten
 - Forskning på och användning av genredigering bör underlättas i Sverige och EU
 - Individskyddet för vissa fåglar bör övergå till ett artskydd

345 Människans närmiljö

Med närmiljön åsyftas den miljö som människor upplever i sin vardag, det vill säga där man lever och verkar. Människans närmiljö är viktig för det allmänna välbefinnandet och folkhälsan, men även för naturen i stort. Här behövs särskilda åtgärder i större städer framför landsbygden, då större städer påverkar naturen negativt i större utsträckning än gles bebyggelse. För att minska dödligheten av viktiga pollinatörer som oftast drabbas negativt av stora städer, då de hinner dö innan de lyckas flyga över en stad till ett frodigare område, anser Centerstudenter att är det viktigt med hållbar stadsplanering.

Hållbar stadsplanering innefattar inkorporering av varierade grönområden, växtlighet och träd som bidrar med skugga, bullerreducering och ökad luftkvalitet. Genom inkorporering av grönområden och övrig växtlighet i större omfattning kan man förse pollinatörer och fåglar med den föda och skydd som de idag många gånger saknar. Dessa typer av åtgärder är viktiga för pollinering av växter. Utöver detta är det också viktigt att fortsatt reglera användningen av bekämpningsmedel och kemikalier som kan skada pollinatörerna.

Kemikalier är i sig inget ont men vissa kan, om de släpps ut i naturen och vattendragen, orsaka stor skada på både människa och ekosystemen. Exempelvis kan läkemedel från avloppsvattnet orsaka stor skada på fiskars fysiologi och hälsa om de kommer ut i vattendrag. Det är därför viktigt att det finns en enhetlig reglering av detta.

För att göra stadsplanering mer hållbar anser Centerstudenter att städer i större utsträckning bör byggas på höjden. Att bygga bostäder på höjden underlättar bland annat skapandet av en effektiv kollektivtrafik och ger möjlighet till mer hållbara transportsätt som gång eller cykel. Nya byggnader kan dessutom mildra stadens klimat och miljöpåverkan. Till exempel kan stadsplanering även justeras till att bygga ovanpå stora vägar då det ger möjlighet att bygga hus och grönområden som utnyttjar yta på ett effektivare sätt. Utöver detta så är det dessutom mer energi- och kostnadseffektivt.

Beslut som påverkar människans närmiljö bör också fattas lokalt i så stor utsträckning som möjligt.

Centerstudenter anser därför att:

- 370 • Hållbart stadsbyggande är centralt för att bevara och skydda pollinatörer och främja biologisk mångfald
- Kemikalier, vatten- och luftföroreningar bör vidare regleras för att inte orsaka onödig skada på människa och miljö
- Städer bör i större utveckling bygga bostäder och andra hus på höjden
- 375 • Städer bör byggas hållbart med hjälp av långsiktig politik som utformas i så lokal utsträckning som möjligt
- Stadsplaneringen bör skapa fler gröna ytor i kombination med dagvattenfördröjande åtgärder i städerna
- Gröna tak ska vara standard vid nybyggande